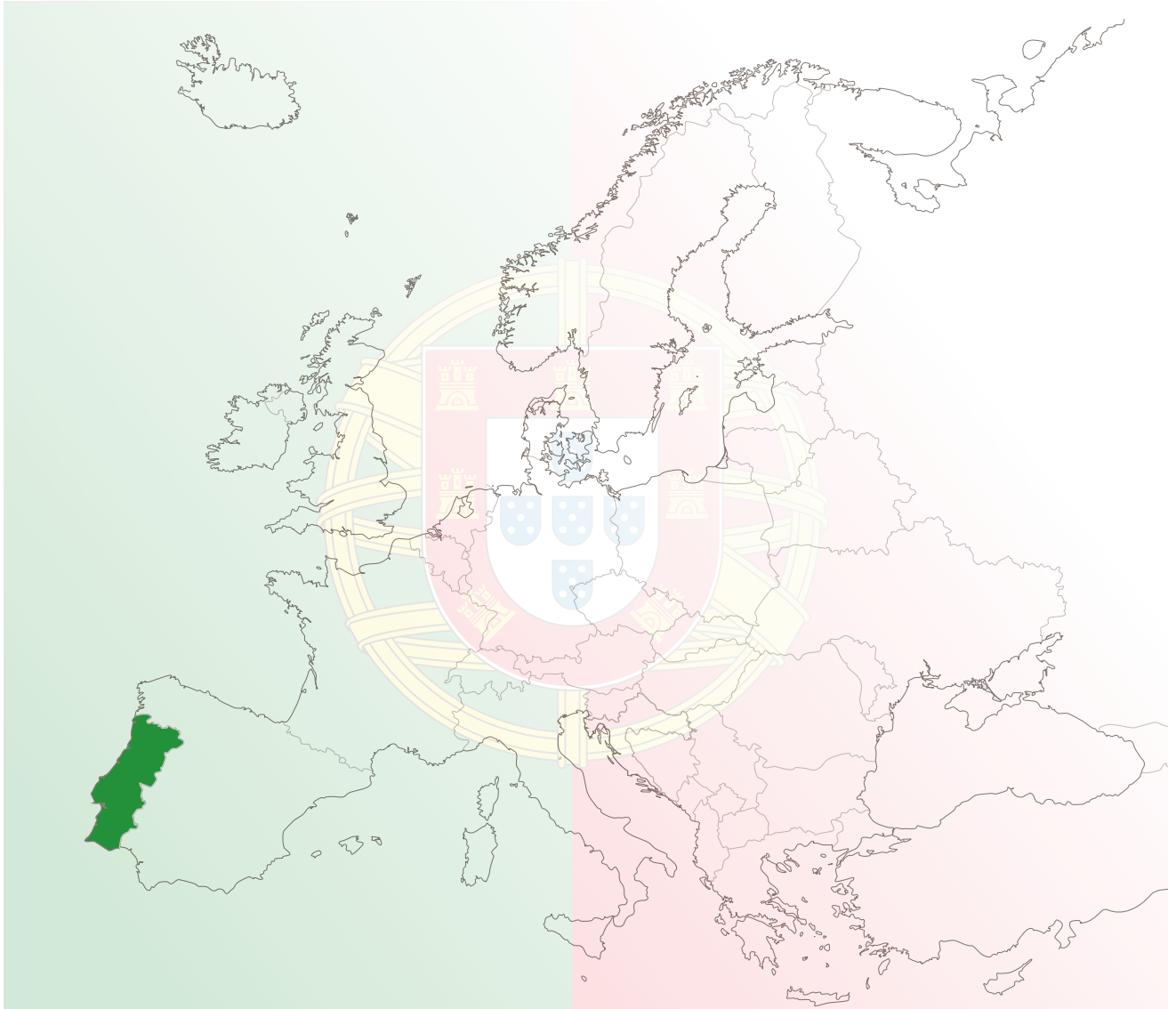

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

PORTUGAL

INFORMACIJE ZA POTENCIJALNE IZVOZNIKE

Svibanj 2018.

Sadržaj

Uvod	5
Gospodarstvo	6
Najveće tvrtke	8
Porezni sustav i porezna opterećenja	8
Lakoća poslovanja, konkurentnost, ekonomske slobode	9
Rizici	12
Robna razmjena	13
Poslovni običaji	17
Značajniji sajmovi u Portugalu u 2018. godini	19
Aktivnosti HGK vezane uz Portugal	20
Iskustva HGK vezana uz Portugal	20
Institucije za kontakt	21
Kratice	22

Uvod

Kada se govori o razmjeni roba i usluga Hrvatske s inozemstvom, obično se navodi visoka orijentacija prema Europskoj uniji. Naime, Hrvatska plasira oko 65% svog robnog izvoza u EU, a uvoz s toga tržišta iznosi oko 78% ukupnog uvoza. U izvozu usluga Hrvatske EU istodobno sudjeluje oko 70%, a u uvozu približno 50%. Međutim, promatrajući pojedine članice EU, uočiti ćemo znatnu razliku u razini vanjskotrgovinskih odnosa. Primjerice, raspon udjela pojedinih tržišta u izvozu Hrvatske kreće se, od 13,6% kod Italije, do 0,1% kod Estonije i Latvije. Takve, očekivane, razlike su posljedica ekonomske snage pojedinih tržišta, zemljopisne udaljenosti, povijesne povezanosti, komplementarnosti tržišta i gospodarstava, ali se ipak može govoriti o više ili manje iskorištenim potencijalima pojedinih tržišta. Jedno od slabije zastupljenih i manje istraženih tržišta za Hrvatsku svakako je i portugalsko. Stanovništvo te zemlje čini oko 2% ukupnog stanovništva EU, njegov BDP iznosi 1,3% BDP-a EU, a po vrijednosti ukupnog uvoza na 17. je mjestu među članicama EU. Prema takvim pokazateljima, hrvatski izvoz u Portugal, koji čini oko 0,6% ukupnog izvoza prema članicama EU i njegova 19. pozicija među članicama po veličini izvoza Hrvatske, bitno ne zaostaju, ali je uz snažniji angažman moguće postići bolje izvozne rezultate.

OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI ZA PORTUGAL

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
BDP, tekuće cijene u mil. EUR	170.269	173.079	179.809	185.494	193.049
BDP, realne stope rasta (%)	-1,1	0,9	1,8	1,6	2,7
BDP per capita, EUR	16.300	16.600	17.400	18.000	18.700
BDP (PPP), udio u BDP-u EU (%)	1,6	1,6	1,6	1,6	-
BDP (PPP), udio u svjetskom BDP-u (%)	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Inflacija (%)	0,4	-0,2	0,5	0,6	1,6
Stopa nezaposlenosti (%)	16,4	14,1	12,6	11,2	9,0

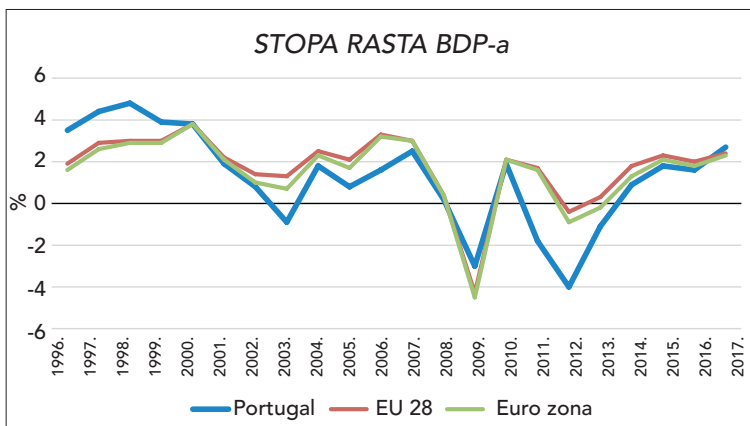
Izvor: Eurostat, MMF

Osnovni pokazatelji	
Službeni naziv	Portugalska Republika
Glavni grad	Lisabon (504,9 tisuća stanovnika)
Površina, u km ²	92,22 tisuće (uključuje dvije otočne skupine: Azori i Madeira)
Broj stanovnika	10,3 milijuna
Službeni jezik	Portugalski
Valuta	Euro (EUR)
Vremenska zona	UTC +0 (Azori UTC -1)
Telefonski predbroj	+351
Prosječna temperatura zraka	od 14 °C do 27 °C
Električni priključak	230V/50Hz., standardna utičnica

Nacionalni blagdani 2018. i 2019. godine		
1. 1. 2018.	Ano Novo / New Year's Day	1. 1. 2019.
30. 3. 2018.	Sexta-Feira Santa / Good Friday	19. 4. 2019.
1. 4. 2018.	Páscoa / Easter	21. 4. 2019.
25. 4. 2018.	Dia da Liberdade / Liberation Day	25. 4. 2019.
1. 5. 2018.	Dia do Trabalhador / Labour Day	1. 5. 2019.
31. 5. 2018.	Corpo de Deus/ Corpus Christi	20. 6. 2019.
10. 6. 2018.	Dia de Portugal / National Day	10. 6. 2019.
15. 8. 2018.	Assunção / Assumption Day	15. 8. 2019.
5. 10. 2018.	Implantação República / Republic Day	5. 10. 2019.
1. 11. 2018.	Todos os Santos / All Saints' Day	1. 11. 2019.
1. 12. 2018.	Independência / Independence Restoration Day	1. 12. 2019.
8. 12. 2018.	Imaculada Conceição / Immaculate Conception	8. 12. 2019.
25. 12. 2018.	Natal / Christmas Day	25. 12. 2019.
Prometna povezanost s Hrvatskom		
Zrakoplovom: postoji izravan let Zagreb-Lisabon koji traje 3 sata i 20 minuta		

Gospodarstvo

Portugal, jedna od najstarijih svjetskih država i nacija, član je EU od 1986., a euro zone od 1999. godine. Zemlja ima povoljan geoprometni položaj (europska zemlja prostorno najbliža američkom tržištu), kvalitetnu i vrlo razvijenu infrastrukturu (ceste, željeznica, pomorske i zračne luke), osobito telekomunikacije. U dostupnosti širokopoljnih optičkih veza, Portugal se nalazi među prvih deset zemalja u EU. Portugal ima najveću stopu emigracije, u odnosu na ukupno stanovništvo, od svih zemalja EU pa tako trenutačno oko 20% Portugalaca živi izvan zemlje. Povoljna je okolnost

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

činjenica da portugalski jezik upotrebljava više od 250 milijuna ljudi u različitim zemljama i na različitim kontinentima. Visokoj stopi emigracije doprinjela je visoka stopa nezaposlenosti u proteklom razdoblju.

Prema BDP-u od 18.700 eura po stanovniku Portugal se 2017. nalazio u donjem dijelu ljestvice

razvijenih zemalja te je po paritetu kupovne moći (PPS) od 77% prosjeka Europske unije u 2016. dijelio 18. mjesto sa Slovačkom. Globalna ekonomska kriza snažno je pogodila Portugal, gdje je između 2008. i 2014. zabilježen pad BDP-a u četiri godine. Prezaduženost, odnosno problematični državni dug, eskalirao je do te mjere da je Portugal 2011. godine zatražio financijsku podršku Europske

komisije, ECB-a i MMF-a (ukupna vrijednost isplata iznosila je 76,8 milijardi eura) koja je trajala od 2011. do 2014. Sličan problem u eurozoni imale su Italija, Grčka i Španjolska, koje su zbog zajedničke poveznice dobile (pogrđni) akronim PIGS (kasnije im se pridružila Irska pa se koristio i akronim PIIGS). Nakon 2014. godine Portugal je u režimu nadzora nakon primanja financijske pomoći (PPS – *Post-Programme Surveillance*) koji će trajati najmanje do 2026. godine. Politika štednje prekinuta je 2017. godine, a Vijeće ministara portugalske Vlade odobrilo je niz zakona i izmjena zakona za pojednostavljenje procesa korporativnog restrukturiranja, stvarajući bolje uvjete za opstanak tvrtki koje se smatraju ekonomski održivima. To je u sklopu takozvanog Vladinog Capitalizar programa koji ima za cilj razvijati i promicati uravnoteženije financijske strukture, smanjivanje obveza ekonomski održivih poduzeća, čak i onih s prekomjernom razinom zaduženosti, kao i poboljšanje uvjeta pristupa mikro, malim i srednjim poduzećima.

Od 2014. godine Portugal raste prosječnom godišnjom stopom od 1,8%, a 2017. (nakon napuštanja politike štednje) ostvarena je najviša stopa rasta u desetak godina od 2,7%. Napredak gospodarstva vidljiv je u solidnom rastu BDP-a, zaposlenosti i izvoza, padu nezaposlenosti, svođenju proračunskog manjka u dopustive okvire i početku smanjivanja zaduženosti zemlje. Dobrim rezultatima znatno je doprinio i zamah turizma, koji je važna portugalska gospodarska grana, ali taj rast istodobno ograničava napredak produktivnosti. Naime, znatan broj novozaposlenih koncentrirao se upravo u sektore niske produktivnosti. Zbog toga Portugal, slično Hrvatskoj, promišlja promjene u strategiji turističkog razvoja kojima bi se, umjesto masovnog turizma, poticala ponuda više kvalitete i dodane vrijednosti, odnosno veća potrošnja turista.

Osim turizma, portugalsko gospodarstvo ima velike afirmirane tvrtke za proizvodnju papira, drvenih panela, pluta, konzervirane ribe, naftnih derivata, cementa, plastičnih proizvoda, tekstila, kože, odjeće, željeza i vina te u građevinarstvu. Portugal spada među prvih deset svjetskih izvoznika vina, jedan je od najvećih izvoznika mramora i pluta, a znatan izvoz odnosi se na bakar i kositar. U strukturi gospodarstva sve više dominira uslužni sektor (oko 76% BDP-a), na industriju se odnosi oko 22% BDP-a, a na poljoprivredu oko 2% BDP-a. U rastu udjela uslužnog sektora te padu udjela poljoprivrede, građevinarstva i industrije, zbivaju se i pozitivni strukturni pomaci u kojima se tradicionalna proizvodnja zamjenjuje visokom tehnologijom, osobito u proizvodnji prometnih sredstava te strojeva i opreme. Provedbom reformi zemlja je postala atraktivnija za izravna strana ulaganja, osobito zbog relativno niske cijene rada (trošak sata rada 2017. u Portugalu je iznosio 14,1 euro, u euro zoni prosječno 30,3 eura, a u Hrvatskoj 10,6 eura).

Portugalsko stanovništvo ubrzano stari i posljednjih se 30 godina broj osoba starijih od 65 godina udvostručio, što je povećalo pritisak na sustav socijalne sigurnosti. Prosječni radni vijek traje 37,1 godinu, u čemu je Portugal među članicama EU s najdužim radnim vijekom koji je iznad prosjeka i EU i eurozone. Također spada među članice EU s višom stopom participacije na tržištu rada (79%), ali je i stopa nezaposlenosti među višima (9%) unutar EU.

U sljedećim godinama gospodarski rast će se, prema prognozama portugalske središnje banke, ipak usporavati (do 1,7% 2020.). Ostaju problemi prezaduženosti državnog i korporativnog sektora te visokog udjela loših kredita u bankama (oko 13%). Investicije se oporavljaju sporo, ograničene otežanim pristupom izvorima financiranja.

- Članica MMF-a od 1961. g.
- Članica OECD-a od 1961. g.
- Članica EU od 1986. g.
- Članica eurozone od 1999. g.
- Portugal je najveći svjetski proizvođač pluta.
- Portugalski jezik je peti svjetski jezik, službeni jezik u devet zemalja svijeta.
- Portugalska glazba „FADO“ svrstana je u UNESCO-vu nematerijalnu baštinu. To je melankolična glazba koja prezentira duh fatalizma prisutnog u kulturi Portugala.
- Porto je vino koje se uzgaja u dolini rijeke Douro i jedan je od glavnih portugalskih izvoznih proizvoda. Vino je obično crvene boje ili u manjem broju slučajeva – bijelo. Slatkastog je okusa i poslužuje se uglavnom kao desertno vino.
- Obala Portugala duga je 800 km i idealna je za surfanje. Godine 2011. je havajski surfer Garret McNamara surfao po najvećem registriranom valu visokom 27,5 m.

Najveće tvrtke

Poslovni časopis Forbes sastavio je ljestvicu 2000 najboljih svjetskih kompanija u 2016. među koje je uvrstio i pet portugalskih tvrtki. Pritom je najbolje rangirana tvrtka (prema kriteriju četiri pokazatelja) imala prihod od oko 16,1 milijardu američkih dolara i zauzela je 488. mjesto. Najvećih pet tvrtki je registrirano u četiri djelatnosti: električna energija, prehrambena industrija, nafta i plin te bankarstvo.

PET NAJVEĆIH PORTUGALSKIH TVRTKI

Rang na svijetu	Tvrtka	Djelatnost	Dobit, mlrd. USD	Imovina, mlrd. USD
488.	EDP-Energias de Portugal	Električna energija	1,10	12,3
940.	Jeronimo Martins	Prehrambena industrija	0,66	11,2
1118.	Galp Energia	Nafta i plin	0,20	12,8
1536.	Banco BPI	Bankarstvo	0,35	1,6
1623.	Banco Comercial Portugues	Bankarstvo	0,03	2,9

Izvor: Forbes, obrada HGK

Porezni sustav i porezna opterećenja

Portugal nastavlja smanjivati porezna opterećenja, uvećana tijekom posljednje svjetske gospodarske krize, i nastoji poboljšati tretman malih i srednjih tvrtki te otočnih područja Madeire i Azora. Porezi i doprinosi su 2016. iznosili 36,9% BDP-a, kao u Sloveniji, manje nego u Hrvatskoj (37,9%), te manje od prosjeka u EU (40,0% BDP-a). Porezna stopa za poreze po odbitku za nerezidentne tvrtke (dividende, kamate i rojaliteti) iznosi 25%, odnosno 35% za zemlje koje se nalaze na listi poreznih utočišta.

Porez na dohodak pojedinaca je progresivan, ali se zbog privlačenja stručnjaka, nerezidentnih radnika u aktivnostima visoke dodane vrijednosti, znanosti, umjetnosti, tehničkim zanimanjima te na rukovodećim pozicijama (arhitekti, inženjeri, umjetnici, muzičari, liječnici, stomatolozi, IT stručnjaci, znanstvenici, menageri i sl.), dohodak u razdoblju do deset godina oporezuje jedinstvenom stopom

od 20%. Na standardnu stopu poreza na dobit tvrtki dodaju se državni prirez, ovisno o veličini ostvarene dobiti i prirez regionalnih jedinica, koji se razlikuje u pojedinim regijama, pa ukupna stopa poreza može maksimalno doseći 31,5%. Prihodi od poreza na imovinu i promet nekretnina pripadaju

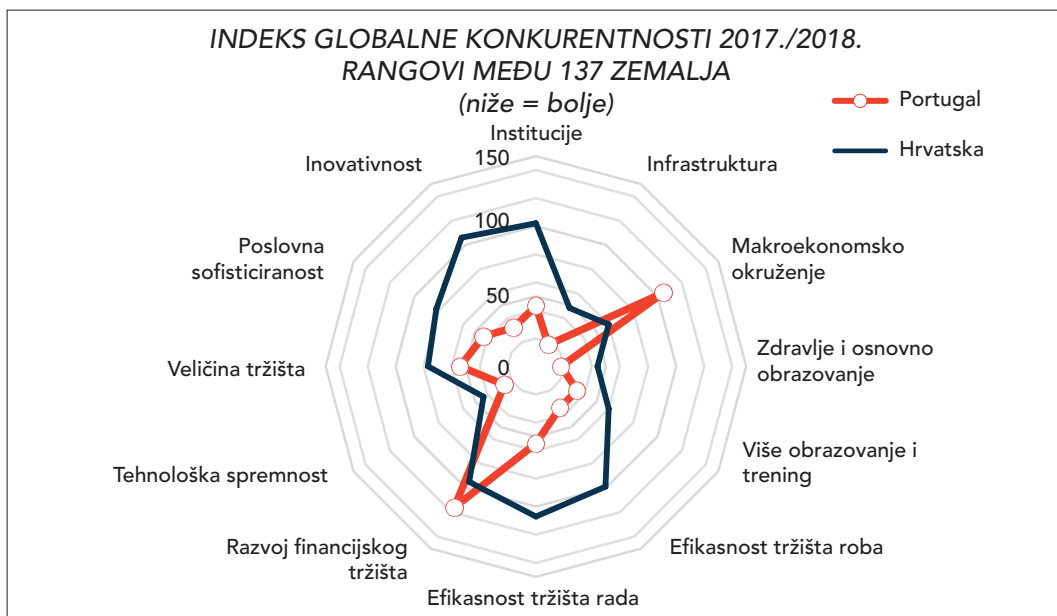
VRSTA POREZA	STOPA	PODRUČJE	
POREZ NA DOHODAK POJEDINACA			
Na iznos eura:			
0 – 7 091	14,5%		
7 092 – 10 700	23%		
10 701 – 20 261	28,5%		
20 262 – 25 000	35%		
25 001 – 36 856	37%		
36 857 – 80 640	45%		
80 641 +	48%		
DOPRINOS ZA SOCIJALNU SIGURNOST			
– Poslodavac	23,75%		
– Zaposlenik	11,00%		
POREZ NA DOBIT TVRTKI			
– Standardna stopa	21%		
– Snižena stopa za SME	17%		
– Državni prirez			
1,5 – 7,5 mil. eura	3%		
7,5 – 35 mil. eura	5%		
preko 35 mil. eura	9%		
– Lokalni prirez	do 1,5%		
POREZ NA IMOVINU	0,3% – 0,8%		
POREZ NA PROMET NEKRETNINA	5% – 6,5%		
PDV		Azori	Madeira
– opća stopa	23%	18%	22%
– snižena stopa	13%	9%	12%
– snižena stopa	6%	4%	5%

regionalnim jedinicama s tim da su stope više za vlasnike imovine (7,5%) i kupce (10%) u državama koje se definiraju kao porezna utočišta. Poslovni i porezni sustav u Portugalu ima i svoje specifičnosti pa tako tvrtke za lokalnu radnu snagu trebaju isplaćivati 13. i 14. plaću, a ako zapošljavaju više od utvrđenog postotka radnika na određeno vrijeme, plaćaju dodatni porez.

Investicije usmjerene u proizvodnju, istraživanje i razvoj te povećanje zaposlenosti, Portugal potiče poreznim olakšicama i poreznim izuzećima. Tako porezne olakšice mogu iznositi 32,5% za istraživanje i razvoj, 10-25% za nabavu strojeva i opreme (uz izuzeće plaćanja poreza na imovinu, poreza na promet i taksu) te do 50% dohotka povezanog s licencama i patentima.

Lakoća poslovanja, konkurentnost, ekonomske slobode

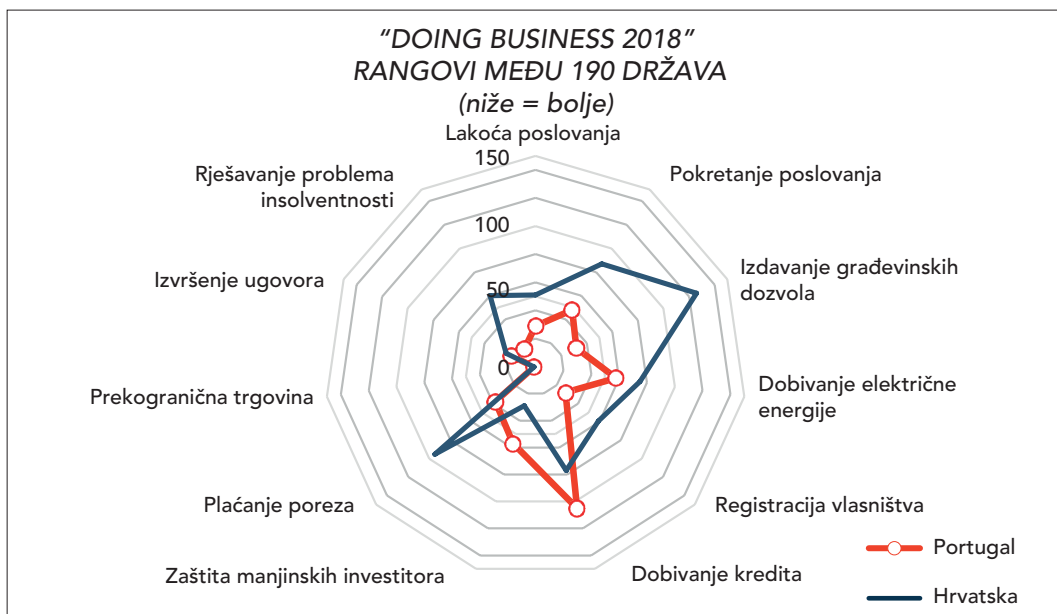
Prema **Indeksu globalne konkurentnosti** Svjetskoga gospodarskog foruma koji je za 2017/2018. rangirao 137 država, Portugal je zauzeo 42. mjesto (znatno bolje od Hrvatske koja je bila 74.). Od stupova konkurentnosti, koji se ocjenjuju u sklopu toga indeksa, najbolje je rangirano područje Infrastruktura (18. mjesto), te Zdravlje i osnovno obrazovanje (također 18. mjesto), a najlošije rangirana područja su Razvoj financijskog tržišta (115. mjesto) i Makroekonomsko okruženje (105. mjesto). U okviru razvoja financijskog tržišta, u Portugalu su vrlo loše ocijenjeni zdravlje i pouzdanost financijskoga sektora (samo šest zemalja na svijetu ima slabiju ocjenu), najviše zbog nepouzdanosti bankarskoga sektora (samo osam svjetskih zemalja ocijenjeno je lošije), što je rezultat financijske (dužničke) krize od 2010. do 2014. kada je Portugal zatražio međunarodnu pomoć.

Izvor: Svjetski gospodarski forum, obrada HGK

Prema **Indeksu percepcije korupcije**, prema kojemu je 2017. *Transparency International* rangirao 180 zemalja, Portugal je zauzeo 29. mjesto sa 63 boda (od maksimalnih 100 koji znače da korupcije uopće nema), zajedno s Katarom i Tajvanom. Treba naglasiti da ni jedna zemlja nema 100 bodova (ne postoji zemlja u kojoj uopće nema korupcije), a najviše bodova, 89, skupio je Novi Zeland. Za usporedbu, Hrvatska je imala 14 bodova manje od Portugala te je zauzela 57. mjesto. Tvrtke se suočavaju s umjerenim rizikom od korupcije kada posluju u Portugalu, koji je ipak znatno niži nego u Hrvatskoj. Korupcija i zlouporaba vlasti najčešće su u područjima urbanog planiranja i javne nabave. Pojedinci i tvrtke krivično odgovaraju za kazneno djelo korupcije, uključujući podmićivanje stranih javnih dužnosnika u međunarodnoj trgovini. Darovi i gostoprimstvo mogu se smatrati nezakonitima, ovisno o njihovoj namjeri.

Prema lakoći poslovanja (indeks **Doing Business** Svjetske banke), prema kojoj je 2018. rangirano 190 država svijeta, Portugal je na 29. mjestu, 22 mjesta bolji od Hrvatske. U samo dva područja koja razmatra indeks, Portugal je lošije rangiran od Hrvatske – Dobivanje kredita i Zaštita manjinskih ulagača. Najbolje rangirano područje je Prekogranična trgovina (1.) i Rješavanje insolventnosti (15.).

Istraživanje *Doing Business* otkriva koliko je lako ili teško lokalnom poduzetniku otvarati i voditi SME tvrtke u skladu s važećim propisima. Mjeri i prati promjene u propisima koji utječu na 11 područja u životnom ciklusu poslovanja: pokretanje poslovanja, pribavljanje građevinskih dozvola, priključenje struje, upis prava vlasništva, dobivanje kredita, zaštite manjinskih ulagača, plaćanje poreza, trgovanje preko granica, izvršenje ugovora i rješavanje nelikvidnosti.

Izvor: Svjetska banka, obrada HGK

POKRETANJE POSLOVANJA

	HR	Portugal
Broj procedura	8	6
Broj dana	7	5

PLAĆANJE POREZA

	HR	Portugal
Broj plaćanja	35	8
Broj sati u godini	206	243

REGISTRACIJA VLASNIŠTVA

	HR	Portugal
Broj procedura	5	1
Broj dana	62	1

PRIKLJUČENJE NA MREŽU ELEKTRIČNE ENERGIJE

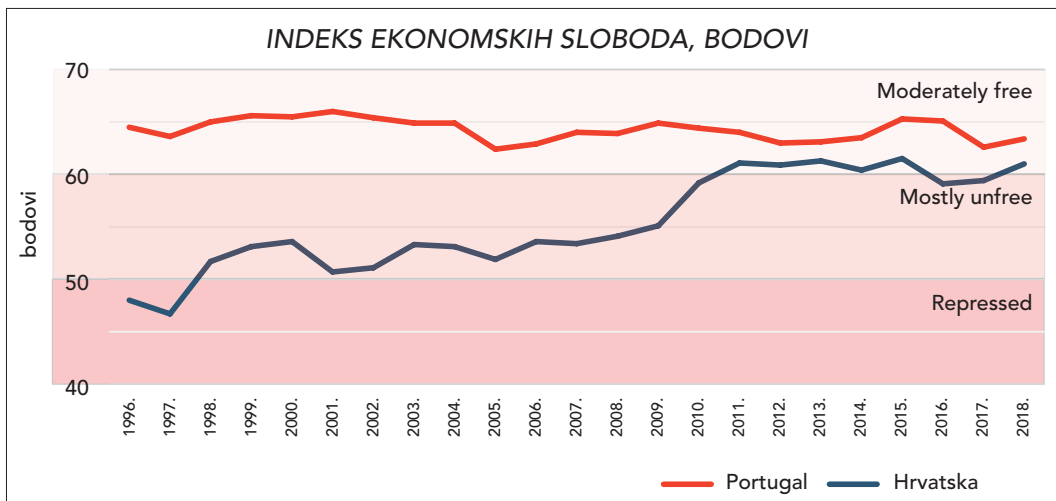
	HR	Portugal
Broj procedura	5	7
Broj dana	65	46

DOBIVANJE GRAĐEVINSKE DOZVOLE

	HR	Portugal
Broj plaćanja	18	14
Broj dana	126	113

Izvor: *Doing Business 2018*, obrada HGK

Prema **Indeksu ekonomske slobode**, koji godišnje izrađuje *The Heritage Foundation* i *The Wall Street Journal*, Portugal je 72. država na svijetu (među 180 rangiranih zemalja) u grupi tzv. moderatly free zemalja, gdje se trenutno nalazi i Hrvatska, ali tek na 92. mjestu. Svojim 35. mjestom među 44 zemlje u EU regiji, Portugal je ispod regionalnog, ali iznad svjetskog prosjeka. U aktualnom izvješću registrirana su značajna poboljšanja pokazatelja fiskalnog zdravlja i državne potrošnje koji su neutralizirali pad u pravima vlasništva i slobode poslovanja.

Ovaj indeks procjenjuje stupanj ekonomske slobode kao temeljnog prava svakog čovjeka u kontroli vlastitoga rada i imovine. U ekonomski slobodnom društvu, pojedinci su slobodni raditi, proizvoditi, trošiti i ulagati na bilo koji način žele. U ekonomski slobodnim društvima, država omogućuje slobodno kretanje rada, kapitala i roba, te se državna kontrola svodi samo na zaštitu i održavanje same slobode.

Izvor: *The Heritage Foundation*, obrada HGK

Rizici

Kreditni rejting Portugala u uzlaznoj je putanji nakon razdoblja globalne krize kada je pao ispod investicijske razine. Trenutno ocjenu rejtinga nižu od investicijske razine drži jedino agencija *Moody's*, ali s pozitivnim izgledima tako se očekuje rast rejtinga na investicijsku razinu na kojoj se, prema agenciji *Standard&Poor's*, Portugal ponovno nalazi od rujna 2017., odnosno od lanjskog prosinca prema agenciji *Fitch*.

KREDITNI REJTING PORTUGALA

	← INVESTICIJSKI RANG										NEINVESTICIJSKI RANG →											
	Najviši															Najniži						
Moody's	Aaa	Aa1	Aa2	Aa3	A1	A2	A3	Baa1	Baa2	Baa3	Ba1	Ba2	Ba3	B1	B2	B3	Caa1	Caa2	Caa3	Ca	C	
S&P	AAA	AA+	AA	AA-	A+	A	A-	BBB+	BBB	BBB-	BB+	BB	BB-	B+	B	B-	CCC+	CCC	CCC-	CC	C	D
Fitch	AAA	AA+	AA	AA-	A+	A	A-	BBB+	BBB	BBB-	BB+	BB	BB-	B+	B	B-	CCC	CC	C	RD	D	

Izvor: *Fitch*, *Moody's*, *Standard&Poor's*; obrada: HGK

Smanjenje rizika povezano je s uspostavom stabilnog gospodarskog rasta, početkom pada udjela javnog duga u BDP-u, padom proračunskog manjka i bilježenjem primarnog suficita. Kreditne agencije pozitivno ocjenjuju rast zaposlenosti, odnosno smanjenje stope nezaposlenosti te jačanje konkurentnosti što rezultira viškom na tekućem računu platne bilance. No, unatoč pozitivnim gospodarskim trendovima, rizici su i dalje prisutni, osobito zbog velikog javnog duga (130% BDP-a), po čemu je Portugal na trećem mjestu u Europskoj uniji iza Grčke i Italije. Znanat je napredak ostvaren u kvaliteti financijskog sektora, koji je i dalje opterećen visokom razinom neprihodujućih plasmana (loših kredita). Slična je situacija i u nezaposlenosti koja se smanjuje, ali je stopa nezaposlenosti visoka

i po njoj je Portugal pozicioniran na 9. mjestu u Europskoj uniji (po stopi nezaposlenosti mladih samo je pet zemalja u nepovoljnijoj poziciji, uključujući tu Hrvatsku). Portugal je u okviru politike Europske unije identificiran kao zemlja s makroekonomskim neravnotežama koje se u prvom redu odnose na visoku razinu zaduženosti (inozemni i javni dug te zaduženost privatnog sektora), ranjivi bankarski sektor te nisku produktivnost rada. Prema indeksu percepcije korupcije (Transparency International), Portugal je 2017. zauzimao relativno povoljno 29. mjesto i svrstao se, kada je riječ o europskim zemljama, između Francuske i Slovenije.

Robna razmjena

S obzirom na udjel robnog izvoza i uvoza u BDP-u, Portugal je, po na taj način mjerenoj razini otvorenosti gospodarstva, relativno sličan Hrvatskoj. Udio izvoza od 29% gotovo je isti dok je udio uvoza od 36% nešto manji. Trendovi u kretanju robne razmjene odgovaraju spomenutom oporavku gospodarstva tako da posljednjih pet godina Portugal bilježi stalan rast izvoza i uvoza, ali uz stalno prisutan robni deficit.

VRIJEDNOSTI ROBNOG IZVOZA I UVOZA PORTUGALA, milijuni EUR

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Izvoz	37.267,9	42.828,0	45.213,0	47.302,9	48.053,7	49.634,0	50.022,3	55.068,4
Uvoz	58.647,4	59.551,4	56.374,1	57.012,8	59.032,1	60.344,8	61.242,9	68.938,3
Saldo	-21.379,5	-16.723,4	-11.161,1	-9.709,9	-10.978,4	-10.710,8	-11.220,6	-13.869,9

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Najveći dio robnog izvoza Portugala čine naftni derivati, dijelovi za autobuse i transportna vozila, automobili, kožna obuća, papir, karton i gume za vozila. Takva struktura izvoza je pokazatelj relativno razvijene prerađivačke industrije. Vino, kao važan izvozni proizvod, također zauzima visoko mjesto i sudjeluje u ukupnoj vrijednosti izvoza s približno 1,5%, dok pluto i njegovi proizvodi čine oko 2% izvoza. S druge strane, Portugal ima relativno uobičajenu strukturu uvoza, u kojoj najviša mjesta zauzimaju sirova nafta, automobili i dijelovi, lijekovi, plin i naftni derivati.

NAJZASTUPLJENIJI PROIZVODI U UVOZU PORTUGALA, 2017. godina,
u 000 EUR i % ukupnog uvoza

	KN kod	Naziv KN	Vrijednost	Udio, %
1.	'2709	Nafta i ulja, dobivena od bitumenskih minerala, sirova	4.913.147	7,1
2.	'8703	Osobni automobili i druga vozila zasnovana uglavnom za prijevoz osoba	4.417.405	6,4
3.	'8708	Dijelovi i pribor za vučna i motorna vozila, osobne automobile	2.445.705	3,5
4.	'3004	Lijekovi pripremljeni u doze ili pakiranja za pojedinačnu prodaju	1.850.161	2,7
5.	'2711	Naftni plinovi i ostali plinoviti ugljikovodici	1.338.256	1,9
6.	'2710	Naftna ulja i ulja, dobivena od bitumenskih minerala (naftni derivati)	990.819	1,4
7.	'8517	Električni aparati za žičnu i mobilnu telefoniju	940.721	1,4
8.	'8542	Elektronički integrirani krugovi	673.683	1,0
9.	'8471	Strojevi za automatsku obradu podataka i jedinice za njih	643.180	0,9
10.	'8802	Letjelice s pogonom (npr. helikopteri, zrakoplovi); svemirske letjelice	615.269	0,9
11.	'9401	Sjedala, uključujući ona što ih se može pretvoriti u ležaje, i njihovi dijelovi, drugdje nespomenuti i neuključeni, osim medicinskih, operacijskih, zubarskih ili veterinarskih iz tarifnog broja 9402	555.683	0,8
12.	'8529	Dijelovi za aparate za odašiljanje i prijam radiotelefonijske, radiotelegrafije, radiodifuzije, televiziju, televizijske kamere, videokamere, radare, uređaje za radionavigaciju ili uređaje za daljinsko upravljanje radiom	515.710	0,7
13.	'8704	Motorna vozila za prijevoz robe, uključujući šasije s motorom i kabinom	506.425	0,7
14.	'7208	Toplo valjani plosnati proizvodi od željeza ili nelegiranog čelika širine 600 mm ili veće, što nisu obloženi, ni platirani niti prevučeni	497.628	0,7
15.	'0303	Zamrznuta riba (osim ribljih fileta i ostalog ribljeg mesa iz 0304)	475.088	0,7
		UKUPAN UVOZ	68.963.699	100,0

Izvor: ITC; obrada: HGK

Struktura uvoza po zemljama podrijetla pokazuje da je i po uvoznj orijentaciji prema EU tržištu Portugal sličan Hrvatskoj. Točnije, Portugal iz ostalih članica EU uvozi 76,2% ukupne vrijednosti svog uvoza, u čemu je znatno naglašena regionalna orijentacija, pa Portugal gotovo trećinu vrijednosti uvezenih roba uvozi iz Španjolske. Uočljiva je i visoka pozicija Brazila u uvozu Portugala, pri čemu je Portugal jedna od samo pet članica EU koje svoje potrebe za sirovom naftom djelomično zadovoljava iz Brazila. Osim nafte, Portugal iz Brazila najviše uvozi željezo i čelik te soju.

Iz Hrvatske Portugal uvozi oko 0,1% ukupne vrijednosti uvoza, a Hrvatska je po vrijednosti izvoza u Portugal na 65. mjestu. Promatrano među članicama Europske unije, manju vrijednost izvoza u Portugal ostvaruju samo ekonomski najmanje članice EU: Estonija, Malta, Latvija i Cipar.

STRUKTURA UVOZA PORTUGALA PO ZEMLJAMA, 2017. godina

	Partner	Vrijednost uvoza 000 EUR	Udio u ukupnom uvozu Portugala %
	UKUPNO	68.963.699	100,0
1.	Španjolska	22.077.036	32,0
2.	Njemačka	9.463.933	13,7
3.	Francuska	5.095.549	7,4
4.	Italija	3.766.478	5,5
5.	Nizozemska	3.693.040	5,4
6.	Kina	2.052.864	3,0
7.	Belgija	1.909.315	2,8
8.	Ujedinjeno Kraljevstvo	1.861.212	2,7
9.	Rusija	1.570.633	2,3
10.	Brazil	1.220.370	1,8
65.	Hrvatska	57.387	0,08

* podaci se razlikuju od podataka o izvozu tih zemalja prema Portugalu

Izvor: ITC; obrada: HGK

Premda je robna razmjena Hrvatske i Portugala relativno skromna, Hrvatska u trgovini s Portugalom ipak bilježi pozitivne pomake. Vrijednost izvoza se u posljednjih pet godina povećala deset puta s naglašenim rastom u prvoj godini pristupanja Hrvatske u EU. Od 2014. Hrvatska s Portugalom ostvaruje robni suficit, što ga svrstava u grupu od samo sedam članica s kojima Hrvatska ostvaruje pozitivan robni saldo.

VRIJEDNOST ROBNE RAZMJENE HRVATSKE S PORTUGALOM, milijuni EUR

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Izvoz	6,7	10,6	5,6	9,6	42,2	48,3	50,9	57,9
Uvoz	23,4	27,2	8,1	13,6	16,1	15,8	24,2	27,4
Saldo	-16,7	-16,6	-2,5	-4,1	26,1	32,5	26,7	30,5
% ukupnog izvoza RH	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4
% ukupnog uvoza RH	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Struktura izvoza pokazuje da najveći dio izvoza Hrvatske u Portugal čine proizvodi tekstilne industrije, posebno razne vrste čarapa, zatim proizvodi od kože te lijekovi. Ovi proizvodi su ujedno i najviše utjecali na ostvareni rast izvoza proteklih godina, točnije rast izvoza ovih proizvoda je predstavljao preko 50% ukupnog porasta vrijednosti izvoza prema Portugalu.

**NAJZASTUPLJENIJI PROIZVODI U IZVOZU RH U PORTUGAL, 2017. godina,
u 000 EUR i % izvoza u Portugal**

	KN kod	Naziv KN	Vrijednost	Udio, %
1.	'6115	Hula-hop čarape uključujući i one bez stopala, čarape, kratke čarape i slično, pletene i kačkane	11.577	20,0
2.	'4205	Proizvodi od kože ili umjetne kože (osim sedlarskih i remenarskih torbi; kutija i sl. spremnika; odjeće i pribora za odjeću itd.)	9.680	16,7
3.	'3004	Lijekovi (osim 3002, 3005 ili 3006) što se sastoje od pomiješanih ili nepomiješanih proizvoda za terapijsku ili profilaktičnu uporabu	9.048	15,6
4.	'6212	Grudnjaci, steznici, naramenice, držači čarapa, podvezice i slični proizvodi te njihovi dijelovi, uključujući pletene ili kačkane	3.211	5,5
5.	'6112	Trenirke, skijaška odijela te kupaće gaće i kostimi, pleteni ili kačkani	2.760	4,8
6.	'3002	Ljudska krv; životinjska krv, pripravljena za terapijsku, profilaktičku ili dijagnostičku uporabu; antiserumi te ostale frakcije krvi i modificirani imunološki proizvodi	2.379	4,1
7.	'8539	Električne žarulje s nitima i električne žarulje s izbijanjem, uključujući zatvorene reflektorske uloške s ugrađenim žaruljama te ultraljubičaste i infracrvene žarulje; lučnice; dijelovi za njih	1.943	3,4
8.	'3102	Dušična gnojiva, mineralna ili kemijska (osim onih u obliku tableta ili u sličnim oblicima ili u pakiranjima bruto mase ne veće od 10 kg)	1.724	3,0
9.	'6204	Kostimi, kompleti, jakne, sakoi, haljine, suknje, suknje-hlače, hlače, osim pletenih ili kačkanih, osim kupaćih kostima	1.634	2,8
10.	'6104	Kostimi, kompleti, jakne, sakoi, haljine, suknje, suknje-hlače, hlače, pleteni ili kačkani, isključeni kupaći kostimi	1.301	2,2
		UKUPAN IZVOZ HRVATSKE U PORTUGAL	57.935	100,0

Izvor: ITC, DZS; obrada: HGK

Hrvatska iz Portugala najviše uvozi automobilske i ostale gume, papir i karton. Ti proizvodi čine oko 35% ukupne vrijednosti uvoza. Dugoročnije promatrano, vrijednost uvoza iz Portugala stagnira, odnosno u 2017. godini je bila na razini 2011. godine, međutim, zadnjih godina je nakon ostvarenog pada prisutan trend rasta uvoza što se može povezati i s pristupanjem Hrvatske EU i s pozitivnim trendovima rasta domaće potražnje. Doprinos rasta potražnje je prilično vidljiv u činjenici da je u zadnjih pet godina najviše povećan uvoz guma za motorna vozila.

**NAJZASTUPLJENIJI PROIZVODI U UVOZU RH IZ PORTUGALA, 2017. godina,
u 000 EUR i % uvoza iz Portugala**

	KN kod	Naziv KN	Vrijednost	Udio, %
1.	'4011	Nove vanjske pneumatske gume	4.941	18,0
2.	'4802	Nepremazani papir i karton, što ih se rabi za pisanje, tiskanje ili ostale grafičke namjene, nebušene kartice i papir za bušene kartice i trake	4.347	15,9
3.	'4107	Goveđe kože i kože kopitara, dalje obrađivane nakon štavljenja ili crust-obrađe, uključujući pergamentnu obradu, bez dlake, cijepane ili ne	1.227	4,5
4.	'5903	Tekstilni materijali impregnirani, prevučeni, prekriveni ili laminirani plastičnim masama, osim onih iz tarifnog broja 5902	1.208	4,4
5.	'0304	Ribljí fileti i ostalo riblje meso, nemljeveno ili mljeveno, svježe, rashlađeno ili zamrznuto	931	3,4
6.	'8704	Motorna vozila za prijevoz robe, uključujući šasije s motorom i kabinom	881	3,2
7.	'0307	Mekušci, uporabljivi za ljudsku prehranu, s ljušturoom ili bez ljušture, živi, svježi, rashlađeni, zamrznuti, sušeni, soljeni ili u salamuri; brašno, krupica i pelete od njih za ljudsku prehranu	838	3,1
8.	'8516	Električna protočna ili akumulacijska grijala vode; el. aparati za grijanje prostora i grijanje tla; elektrotoplinski aparati za kosu i aparati za sušenje ruku; električna glačala; drugi el. uređaji za kućanstvo	818	3,0
9.	'3920	Ploče, listovi, filmovi, folije i vrpce, od plastičnih masa, što nisu celularne strukture, neojačane, nelaminirane, neobrađene ili samo obrađene po površini ili samo rezane u kvadratne ili pravokutne oblike	716	2,6
10.	'3004	Lijekovi (osim proizvoda iz tarifnih brojeva 3002, 3005 ili 3006) što se sastoje od pomiješanih ili nepomiješanih proizvoda za terapijsku ili profilaktičnu uporabu	567	2,1
		UKUPAN UVOZ HRVATSKE IZ PORTUGALA	27.410	100,0

Izvor: ITC, DZS; obrada: HGK

Poslovni običaji

- ✓ Portugalci sklapaju poslove tijekom ručka – boca hrvatskog vina ili plaćanje računa vrlo dobro je prihvaćena gesta
- ✓ pozdravljajte se čvrstim stiskom ruke, smiješite se i pokažite entuzijazam
- ✓ razmijenite posjetnice na kraju, nikako na početku sastanka
- ✓ Portugalci imaju opušteniji odnos prema vremenu. Nemojte biti previše točni, ne dolazite prije vremena. Zapravo, zakasnite 5 do 20 minuta, ali i budite spremni pričekati
- ✓ budite neformalni u prvom susretu, ali ne postavljajte osobna pitanja
- ✓ Portugalci su vrlo ponosni na svoju kulturu, stoga pohvalite, primjerice portugalsku kuhinju
- ✓ najbolje je zakazati sastanak oko 11 ili 16 sati
- ✓ preporučljivo je zakazati sastanak najviše dva tjedna ranije
- ✓ Portugalci drže do hijerarhije, a u konverzaciji s nadređenima zadržavaju formalni ton
- ✓ odijevanje je konzervativno, cijene se kvalitetna odijela

- ✓ u oslovljavanju koristite titulu i prezime, sugovornika oslovljavajte imenom samo ako vam to kaže
- ✓ nikada ne prekidajte sugovornika
- ✓ Portugalci se vežu uz osobe i vrlo im je bitno povjerenje
- ✓ engleski i francuski su vrlo rašireni kod novije generacije srednjeg menadžmenta, ali pokušajte ipak kataloge i materijal pripremiti na portugalskom
- ✓ U razgovoru će vam svakako pomoći nekoliko riječi na portugalskom, kao što su: ola, oi (pozdrav), até logo, adeus (vidimo se kasnije, doviđenja), por favor (molim vas), obrigado, obrigada (hvala), desculpe (oprostite), sim (da), nao (ne)

Iskustva tvrtki koje posluju s Portugalom i hrvatskog Veleposlanstva u Portugalu

- Odnosi dvije zemlje su nedovoljno razvijeni, i postoji „uzajamno nepoznavanje“, tako da Hrvatska nije pretjerano poznata u Portugalu. Hrvatska bi se trebala promovirati ciljanom marketinškom kampanjom, u zamjenu za promociju Portugala u Hrvatskoj. Potencijal za izvoz i suradnju postoji na području IT-a zbog kompetitivnih cijena, turizma (npr. Hrvatska bi mogla stvoriti tzv. Južnu rutu za azijske turiste iz HR, preko Italije i Španjolske u Portugal), riba i tzv. akvakulture, mesne i prehrambene industrije.
- Hrvatska i Portugal su donekle konkurentske zemlje jer imaju isti tip proizvoda; turizam, riba, sirevi, vina, tekstil, metalna industrija, ulje, med, IT. Međutim, različiti geografski utjecaji su mogući čimbenik približavanja koji treba istražiti.
- Tradicionalno portugalsko tržište je malo, te je opcija samo za vrlo specijalizirane izvoznike, i u malom opsegu. Obje zemlje imaju strukturu gospodarstava koja počiva na malim tvrtkama, često obiteljskim.
- Najveća ograničenja su kontakti i network, odnosno nepostojanje istih kao i gospodarskih točaka koje bi ih mogle olakšati. Također nema dovoljno pristupa distribucijskim kanalima. Za hrvatske tvrtke postoji i problem udaljenosti i logistike (dostave).
- Portugalskim tržištem dominira distribucija na veliko. Svaki značajniji projekt treba to imati u vidu.
- Postoji značajna jezična barijera, iako se ona može zaobići korištenjem engleskog jezika. Kulturno i socijalno, dvije zemlje su bliske, ali kako nema tradicije zajedničkih odnosa, suradnja je otežana.
- Poduzetnici koji posluju u Portugalu u negativnom kontekstu ističu složenu administraciju i kompliciran pravni sustav, te porezni sustav s raznim specifičnim porezima (npr. ukoliko tvrtka ima određeni postotak radnika na određeno mora platiti dodatni porez ili ako se zapošljava lokalni djelatnik, treba mu isplaćivati 13. i 14. plaću).
- Hrvatski proizvođači su nepoznati na portugalskom tržištu, a nema ni prepoznatljivih hrvatskih proizvoda. Jedini prepoznatljiv hrvatski proizvod u Portugalu je turistička ponuda.
- Partnerstvo Portugala i Hrvatske moglo bi se postići globalnim pristupom i zajedničkim nastupom, fuzijama, akvizicijama i joint venture poslovima.
- Ključno je da se dvije zemlje upoznaju, preko razmjene studenata (Erasmus), suradnje u području kulture, gastronomije, gospodarskim stručnim ekskurzijama i misijama.

Značajniji sajmovi u Portugalu u 2018.

- 1. WEB SUMMIT, 5. – 8. studenoga**
Najveći europski tehnološki samit
<https://websummit.com/>
- 2. BUSINESS TRANSFORMATION SUMMIT, listopad**
Prilagodba poslovanja u skladu s globalnim promjenama
<https://www.btsummit-cegos.com/en/>
- 3. ENERGYLIVE EXPO, 11. – 13. TRAVANJ**
Energetska učinkovitost, obnovljivi izvori, električna mobilnost
<https://www.expocheck.com>
- 4. ALIMENTARIA & HOREXPO, lipanj**
Sajam hrane, pića, ugostiteljstva i prateće industrije
<http://www.alimentaria-bcn.com/en>
- 5. ENERGYLIVEEXPO, 11. – 13. travanj**
Obnovljiva energija i pametni gradovi
<https://portugalsmartcities.fil.pt/>
- 6. BTL, 28. 2. – 4. 3. 2018.**
Sajam turizma
<https://btl.fil.pt/?lang=en>
- 7. EMAF, 21. – 24. studeni**
Strojevi, oprema i usluge u industriji
<http://www.emaf.exponor.pt/>
- 8. EXPOCOSMÉTICA, 7. – 9. travanj**
Sajam kozmetike
<http://expocosmetica.exponor.pt/en/>
- 9. EXPOMECANICA, 20. – 22. travanj**
Održavanje i servis u automobilskoj industriji
<http://www.expomecanica.pt/en/>
- 10. FIA, 23. 6. – 1. 7.**
Drugi najveći sajam obrta u Europi
<https://fialisboa.fil.pt/?lang=en>
- 11. Lisbon Investment Summit, 6. i 7. lipanj**
Startup konferencija
<http://www.lis-summit.com/>
- 12. Portojoia, rujan**
Međunarodna izložba nakita, zlata i satova
<https://www.eventseye.com/fairs/f-portojoia-2151-1.html>
- 13. SIL, 18. – 20. listopada**
Sajam nekretnina
<https://imobiliario.fil.pt/english/>
- 14. TEKTONICA, 16. – 19. svibanj**
Građevinarstvo i prateća industrija
<https://tektionica.fil.pt/english/>

Osoblje Veleposlanstva RH u Portugalu je posjetilo Web summit, FIA i BTL te sva tri preporučuje poduzetnicima. Ostali sajmovi navedeni su po preporuci gospodarskih savjetnika drugih država.

Aktivnosti HGK vezane uz Portugal

HGK, Portugalska trgovinska i industrijska komora (*The Portuguese Chamber of Commerce and Industry*) i Udruženje trgovine Lisabona (*Lisbon Commercial Association*) potpisali su 10. listopada 1994. Sporazum o suradnji kojim se nastojalo uspostaviti razvoj i jačanje ekonomskih i trgovinskih odnosa tvrtki i organizacija Portugala i Hrvatske, ali iz njega nisu proizašle konkretne aktivnosti.

U sklopu službenog posjeta portugalskog predsjednika Marcela Rebelo de Sousa Republici Hrvatskoj, uz prisustvo predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović, 18. svibnja 2017. potpisan je Memorandum o sporazumijevanju Hrvatske gospodarske komore i Portugalske agencije za investicije i vanjsku trgovinu (AICEP). Sporazum su potpisali predsjednik HGK Luka Burilović i direktor AICEP-a Luís Filipe de Castro Henriques. Glavna je zadaća Memoranduma jačanje suradnje dviju institucija u korist hrvatskih i portugalskih tvrtki.

U Hrvatskoj gospodarskoj komori održan je 19. veljače 2018. seminar "Kako poslovati s Portugalom". Poslovne prilike i investicijske mogućnosti u Portugalu predstavio je g. Juao Dias, potpredsjednik portugalske Agencije za investicije i vanjsku trgovinu (AICEP).

AICEP PORTUGAL GLOBAL – Portugalska Agencija za investicije i vanjsku trgovinu (*Agência para o Investimento e Comércio Externo de Portugal*) Vladina je agencija, nastala 2007., zadužena za promociju Portugala u inozemnim ulaganjima i pomoć portugalskim izvoznim tvrtkama. AICEP predstavlja „one-stop-shop“ agenciju za sve inozemne tvrtke koje žele investirati ili kupovati portugalske proizvode i usluge. Agencija također uključuje i AICEP GLOBAL PARKS koji upravlja industrijskim parkovima i pomaže inozemnim investitorima u pronalasku najbolje lokacije za svoje ulaganje.

Povećanje suradnje potiče i Hrvatsko-portugalska trgovinska komora, privatna neprofitna udruga koju vodi portugalski poduzetnik Mário Parra da Silva. Komora djeluje u Portu od 2010. i okuplja portugalske tvrtke zainteresirane za poslovnu suradnju s Hrvatskom. Od trenutanih 25 članica, 21 je portugalska tvrtka.

Iskustva HGK vezana uz Portugal

Na portugalskom tržištu mogu konkurirati hrvatski delikatesni prehrambeni proizvodi koji se ističu kvalitetom i ekskluzivnošću. Za već poznate hrvatske prehrambene proizvode zainteresirane su veće imigrantske skupine, primjerice Ukrajinci, Rusi, Rumunji i Poljaci. Suhomesnati proizvodi i tradicionalna hrvatska alkoholna pića mogla bi također naći svoju klijentelu. Konkurentnost tih proizvoda jest upravo u ekskluzivnosti, egzotici zemlje podrijetla i kvaliteti pojedinih proizvoda. Proizvodi koji nisu ekskluzivni neće imati uspjeha na portugalskom tržištu.

Trgovina sirovinama, poluproizvodima i proizvodima u tekstilnoj, drvnoj industriji, kemijskoj i elektroindustriji također bi mogla biti od obostranog interesa.

Zabilježen je potencijalni interes portugalske strane za ulaganja u hrvatski turizam, gradnju golf-terena i turističku infrastrukturu. Graditeljstvo, izgradnja sustava za korištenje prirodnih izvora energije i sektor zaštite okoliša također su od interesa za ulaganja u Hrvatsku.

Vrlo čvrsta povezanost Portugala s afričkim zemljama (PALOP – *Países Africanos de Língua Oficial Portuguesa*) otvara mogućnost za *joint-venture* u graditeljstvu i infrastrukturnim projektima u Mozambiku i Angoli ili u turizmu na Zelenortskim otocima.

Institucije za kontakt

Hrvatska gospodarska komora

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize
Rooseveltov trg 2
10 000 Zagreb
Tel.: 01 48 28 373
Faks: 01 45 61 535
E-adresa: makroekonomija@hgk.hr

Hrvatska gospodarska komora

Sektor za međunarodne poslove i EU
Odjel za bilateralnu i multilateralnu suradnju
Rooseveltov trg 2
10 000 Zagreb
Tel.: 01 48 28 382
Faks: 01 48 28 379
E-adresa: eoi@hgk.hr

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Portugalskoj Republici

Rua D. Lourenco de Almeida, 24
1400-126 Lisboa, Portugal
Tel.: +351 21 302 1033, 302 1053, 302 1077
Faks: +351 21 302 1251
E-adresa: lisabon@mvep.hr

Konzulat Republike Hrvatske u Portugalskoj Republici

Av. Arriaga, Ed. Arriaga, 42-3, sala 3.1
9000-64 Funchal, Portugal
E-adresa: reginasousa@netmadeira.com
Regina Maria Franco de Sousa, počasna konzulica
Tel.: +351 291 231 673
Faks: +351 291 235 313

Konzulat Republike Hrvatske u Portugalskoj Republici, Porto

217, Rua Joao de Deus, 1, Sala 10
4400-185 Vila Nova de Gaia, Portugal
E-adresa: jadsousalopes@mail.telepac.pt
Jose Armindo Duarte De Sousa Lopes, počasni konzul
Tel.: +351 223 770 430/8
Faks: +351 223 770 439

Veleposlanstvo Portugalske Republike u RH

Ante Kovačića 3/I
10 000 Zagreb
Hrvatska
Tel.: +385 1 48 82 210
Faks: +385 1 49 20 663
E-adresa: zagreb@mne.pt

Câmara de Comércio e Indústria Portuguesa (CCIP)

Rua das Portas de Santo Antão, 89
1169-022 Lisboa, Portugal
Tel.: +351 213 224 050
Faks: +351 213 224 051
E-adresa: geral@ccip.pt
E-adresa: internacional@ccip.pt

Associação Industrial Portuguesa – Câmara de Comércio e Indústria (AIP)

Praça das Indústrias, 1300-307 Lisboa, Portugal
Tel.: +351 213 601 021
E-adresa: aip@aip.pt
E-adresa: geral@aip.pt
Web adresa: <http://www.aip.pt/>

Portuguese Entrepreneurial Association (AEP)
Edifício de Serviços
Av. Dr. António Macedo, 196, 4450-617 Leça da
Palmeira
Tel.: +351 229 981 500
Faks: +351 229 981 700
Web adresa: <http://www.aeportugal.pt/>

**Associação Comercial do Porto –
Câmara de Comércio e Indústria do Porto
(ACP-CCIP)**
Palácio da Bolsa
Rua Ferreira Borges, 4050-253 Porto, Portugal
Tel.: +351 223 399 000
Faks: +351 223 399 090
E-adresa: correio@ccipporto.pt

**Câmara de Comércio Luso Croata (CCLC) /
Portugalsko-hrvatska trgovinska komora**
Av. João Crisóstomo, 62 R/C Direito, 1050-128
Lisboa, Portugal
Leonor Martins
Tel.: +351 217 981 133
E-adresa: info@portugal-croacia.com

**AICEP Portugal Global
Agencija za investicije i vanjski trgovinu**
Av. 5 de Outubro, 101, 1050-051 Lisboa,
Portugal
Tel.: +385 1488 2210
E-adresa: zagreb@mne.pt
Web adresa: [http://www.portugalglobal.pt/EN/
Pages/Home.aspx](http://www.portugalglobal.pt/EN/Pages/Home.aspx)

KRATICE

RH	Republika Hrvatska
EU	Europska unija
HGK	Hrvatska gospodarska komora
MMF	Međunarodni monetarni fond
DZS	Državni zavod za statistiku
VRH	Veleposlanstvo Republike Hrvatske
S&P	Agencija Standard & Poors
ECB	Europska centralna banka
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu
ITC	International Trade Centre
BDP	Bruto domaći proizvod
PPP	Paritet kupovne moći
EUR	Euro

Zahvaljujemo veleposlanstvu Republike Hrvatske u Portugalu na informacijama koje su pomogle u izradi ove analize.

Izdavač Hrvatska gospodarska komora

Za izdavača Luka Burilović

Pripremili Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize
Sektor za međunarodne poslove i EU
Tel.: 01 4561 514
E-mail: makroekonomija@hgk.hr
Web: hgk.hr

Prijelom i tisak INTERGRAFIKA TTŽ, Zagreb

Naklada 150 primjeraka

Zagreb, svibanj 2018.

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci temelje se na javnim statističkim i ostalim podacima iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili na bilo koji drugi način reproducirati bez navođenja izvora.